

سؤالات تشریحی فصل چهارم علوم و فنون - دوازدهم انسانی

درس ۱۰: سبک‌شناسی دوره‌معاصر و انقلاب اسلامی

- ۱- در شعر دوره‌معاصر تفکر شاعری بیشتر و پیرامون است.
- ۲- در نثر معاصر بسیاری از افعال می‌شوند و ساختار نحوی جمله‌ها است. طول جملات غالباً است.
- ۳- عبارت درست را از نادرست تشخیص دهید.
- الف) در نثر دوره‌معاصر شماری از واژه‌های اروپایی به زبان فارسی راه یافت.
- ب) به واژه‌های عربی در نثر معاصر نسبت به گذشته افزوده شده است.
- ج) بسیاری از واژه‌ها، کنایات و اصطلاحات عامیانه وارد نثر داستانی دوره‌معاصر شده است.
- ۴- کدام یک از اساطیر رد پای آشکاری در داستان‌نویسی معاصر دارند؟
- ۵- وضعیت واژگان غیرفارسی در نثر ادبیات معاصر تا انقلاب چگونه است؟
- ۶- نثر داستانی معاصر به شدت تحت تأثیر چه عواملی است؟
- ۷- وضعیت افعال، جملات و ساختار نحوی در نثر معاصر تا انقلاب چگونه است؟
- ۸- دو ویژگی ادبی نثر معاصر تا انقلاب را ذکر کنید.
- ۹- ویژگی‌های فکری نثر معاصر تا انقلاب را ذکر کنید. (سهمورد)
- ۱۰- چه نوع رمان‌هایی در عصر معاصر تا انقلاب نگاشته شد؟
- ۱۱- از موضوعات عمده داستان در دوره ادبیات معاصر تا انقلاب اسلامی چهار مورد را ذکر کنید.
- ۱۲- هر یک از توضیحات زیر مربوط به کدام یک از ویژگی‌های زبانی، ادبی و فکری شعر ادبیات معاصر تا انقلاب اسلامی است؟
- الف) مدح و ذم و هجو در شعر این دوره بسیار کم است.
- ب) صور خیال جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره قبل نیستند.

۱۳- دربارهٔ سبک شعر دورهٔ معاصر تا انقلاب اسلامی، کدام گزینه نادرست است؟

(الف) تفکر شاعر، بیشتر زمینی و پیرامون امور دنیوی است.

(ب) دست شاعر برای استفاده از همهٔ واژه‌ها بسته است.

(پ) معنی‌گریزی، از ویژگی‌های شعر این دوره است.

۱۴- شعر زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید:

من نماز مرا وقتی می‌خوانم / که اذان شراباد گفته باشد / سر گلدستهٔ سرو / من نماز مرا پی تکبیرۀ

الاحرام علف می‌خوانم / پی قد قامت موج / کعبه ام بر لب آب / کعبه‌ام زیر اقاقی‌ها ست /...

(الف) درونمایۀ منظومۀ بالا چیست؟

(ب) یک استعارۀ مکنیه (بالکنایه) در شعر بالا بیابید و آن را بنویسید.

(پ) اولین رکن عروضی منظومۀ بالا چیست؟

۱۵- در منظومۀ «ققنوس، مرغ خوش‌خوان آوازۀ جهان / آواره ماند ازو ز شباهای سرد / بر شاخ

خیزران / بنشسته است فرد / برگرد او به هر سر شاخی پرندگان / او ناله‌های گم شده ترکیب

می‌کند...»

(الف) دو ویژگی ادبی این سروده را بنویسید.

(ب) قالب این شعر چیست؟

۱۶- باتوجّه به نوشتهٔ زیر، دو مورد از ویژگی‌های «زبانی» نثر دورهٔ معاصر تا انقلاب را بنویسید.

«به قدری عصبانی شده بودم که چشمم جایی را نمی‌دید. از این بهانه تراشی‌هایش داشتم شاخ در

می‌آوردم. بی‌اختیار در خانه را باز کرده و این جوان نمک‌شناس را مانند موشی که از خمرۀ روغن

بیرون کشیده باشند بیرون انداختم.» (جمال‌زاده)

۱۷- هر یک از جملات زیر، مربوط به کدام یک از ویژگی‌های (زبانی - ادبی - فکری) است؟

(الف) دشمنی با استعمار و استبداد، در نثر روزنامه‌ای عصر بیداری بسیار مورد توجه قرار گرفته است.

(ب) در دورهٔ معاصر، گرایش به نماد در تصاویر شعری بیشتر می‌شود.

(ج) با انقلاب اسلامی و وقوع جنگ تحمیلی، بسیاری از واژه‌های مربوط به فرهنگ ایثار و شهادت و

مبارزه و مقاومت وارد زبان داستان این دوره شد.

(د) گرایش به خیال‌بندی، شعر برخی شاعران دورهٔ انقلاب اسلامی را گاه به شعر بیدل و صائب

نزدیک کرده است.

۱۸- کدام یک از موارد ستون «ب» به جملات ستون «الف» مربوط است؟ (یک مورد در ستون «ب» اضافی است)

گروه الف	گروه ب
(۱) در شعر ادبیات معاصر، انتخاب وزن، متناسب با لحن گفتار و زبان شعر است.	مصنوع
(۲) گونه‌های نثر فنی و در نثر ادبیات دوره معاصر جایگاهی ندارد.	بینابین
(۳) در نثر دوره انقلاب اسلامی، زبان داستان‌ها به‌ویژه در زمان جنگ بیشتر است.	عامیانه طبیعی

۱۹- گرایش به کدام یک از موارد داخل کمانک، ویژگی مشترک شعر دوره انقلاب و شعر بیدل است؟ (گرایش به خیال‌بندی- گرایش به حماسه)

۲۰- کدام یک از جملات زیر درست و کدام نادرست است؟

الف) در دهه نخست انقلاب، دوری از سبک‌های جدید داستان دیده می‌شود.

ب) روح عرفان و حماسه در شعر دوره بازگشت و بیداری آشکار است.

پ) زبان و واژگان شعری در قصاید دوره انقلاب به سبک خراسانی نزدیک است.

۲۱- کدام یک از ویژگی‌های شعر دوره انقلاب اسلامی در نتیجه روی آوردن به مفاهیم انتزاعی حاصل شده است؟

۲۲- در سطح فکری شعر دوره انقلاب، وضعیت حماسه و عرفان چگونه است؟

۲۳- سطوح زبانی شعر دوره انقلاب را بنویسید.

۲۴- چگونه تمثیل و نماد در شعر دوره انقلاب راه یافت؟

۲۵- در شعر دوره انقلاب اسلامی، وضعیت قالب‌های مورد استفاده شعری چگونه بود؟

۲۶- قالب‌های سنتی را که در شعر دوره انقلاب رایج شد نام ببرید.

۲۷- عبارات‌های درست را از نادرست مشخص کنید.

الف) روح حماسه و عرفان در شعر دوره انقلاب آشکار است.

ب) در شعر حماسی دوره انقلاب، بعد آسمانی غلبه دارد.

ج) روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر دوره انقلاب آشکار است.

- ۲۸- با توجه به روح حماسه و عرفان در شعر دوره انقلاب ابعاد حماسه و عرفان چگونه بود؟
- ۲۹- گرایش به داستان کوتاه و بلند در نثر دوره انقلاب اسلامی چه روندی داشت؟
- ۳۰- بعد از جنگ، سبک جدید داستان‌نویسی در داستان‌های انقلاب، چه تغییری کرد؟
- ۳۱- رویکرد دین و دین‌داری در ادبیات داستانی معاصر و دوره انقلاب چگونه بود؟
- ۳۲- عبارات درست را از نادرست مشخص کنید.
- الف) اندیشه حاکم بر داستان‌های دهه اول انقلاب ابتدا اجتماعی و در مرحله بعد سیاسی است.
- ب) تنوع موضوع‌ها یکی از خصایص برجسته ادبیات داستانی پس از انقلاب است.
- ۳۳- «آشنایی زدایی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع و بی‌سابقه یکی از مشخصه‌های زبانی شعر دوره انقلاب اسلامی است که در نتیجه روی آوردن شاعران به حاصل شده است.»
- ۳۴- داستان‌نویسی (مینی‌مال) در کدام دهه رایج شد؟
- ۳۵- متن زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید.
- «اطراف تانکه خلوت شد، به سمت سنگر تان راه افتادید و من هم با فاصله نه چندان دور سعی کردم که پا جای پای شما بگذارم، مثل برق و باد، خود مرا به سنگر برسانم و تفنگم را بردارم. آن چه مشکل بود، یافتن شما بود در این معرکه و تاریکی توپخانه شروع کرده بود و صدای مهیب آن، صدای کودکانه اما خشک کلاش را در خود هضم می‌کرد.»
- الف) دو ویژگی زبانی متن بالا را بنویسید.
- ب) در متن بالا یک حس آمیزی بیابید.
- پ) متن بالا را از نظر سطح فکری بررسی کنید. (یک مورد)
- ۳۶- باتوجه به شعر زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.
- «در آن کویر سوخته، آن خاک بی‌بهار
حتی علف اجازه زیبا شدن نداشت
گم بود در عمیق زمین شانه بهار
بی تو ولی زمینه پیدا شدن نداشت
دل‌ها اگر چه صاف، ولی از هراس سنگ
آینه بود و میل تماشا شدن نداشت»
- الف) دو مورد از ویژگی‌های ادبی شعر را بنویسید.
- ب) یک ویژگی فکری برای شعر بالا بنویسید.
- ۳۷- «جریان سیال ذهن» از چه زمانی در نثر دوره انقلاب شروع شده است؟

۳۸- دو مورد از ویژگی‌های «زبانی» شعر دوره انقلاب اسلامی را - که در ابیات زیر مشهود است - بنویسید.

«حُسن شهادت از همه حُسنی فراتر است ای محسن شهید من، ای حُسنی گناه
یک کربلا شکوه به چشمت نهفته است ای روضه مجسم گودال قتلگاه»

۳۹- با توجه به رباعی زیر - که از سروده‌های شاعران دوره انقلاب اسلامی است - به پرسش‌ها پاسخ دهید. «کس چون تو طریق پاک بازی نگرفت با زخم نشان سرافرازی نگرفت
زین پیش دل او را، کسی چون تو، شگفت! حیثیت مرگرا به بازی نگرفت»
الف) دو مورد از ویژگی‌های فکر شعر را بنویسید.

ب) سطح ادبی سروده را، با ذکر دو ویژگی آن، بررسی کنید.
۴۰- در سروده زیر، شاعر با بیانی نمادین، بهتر سیم فضای جامعه در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی پرداخته است؛ چهار مورد از عناصر واژگانی این سروده را که اسب ابخلق این تصاویر نمادین شده، بنویسید.

«پیش از تو آب، معنی دریا شدن نداشت شب مانده بود و جرئت فرد اشدن نداشت
بسیار بود رود در آن برزخ کبود اما دریغ! زهره دریا شدن نداشت
در آن کویر سوخته، آن خاک بی بهار حتی علف اجازه زیبا شدن نداشت»

۴۱- در شعر سنتی دوره انقلاب اسلامی، تقلید از سبک و و تمایل به آن‌ها زیاد است.

۴۲- کدام گزینه درست است؟

الف) تفکر انسان گرایانه، گاهی در برخی از آثار بعد از انقلاب به گونه‌ای کمرنگ مشاهده می‌شود.
ب) اندیشه حاکم بر داستان‌های دهه اول پس از پیروزی انقلاب، ابتدا اجتماعی و در مرحله بعد، سیاسی است.

درس ۱۱: وزن در شعر نیمایی

۴۳- با خواندن دو منظومه زیر:

۱- به سان رهنوردانی که در افسانه‌ها گویند / گرفته کوله‌بار زاد رهبر دوش / فشرده چوب دست خیزران در مشت / گهی پرگوی و گه خاموش / در آن مه گو نفضای خلوت افسانگی‌شان را همی پویند / ما همراه خود را می‌کنیم آغاز / سه ره پیداست ... من اینجا بس دلم تنگ است / و هر سازی که می‌بینم بد آهنگ است / بیاره تو شه برداریم / قدم در راهی برگشت بگذاریم / ببینم آسمان هر کجا آیا همین رنگ است؟ / ... (خوان ثالث)

۲- قایقی خواهم ساخت / خواهم انداخت به آب / دور خواهم شد از این خاک غریب / که در آن هیچ کسی نیست که در بیشه عشق / قهرمانان را بیدار کند / قایق از تور تهی / و دل از آرزوی مروارید / همچنان خواهم راند... (سهراب سپهری)

الف) هر دو شاعر، در منظومه‌های خود از نظر «قلمر و فکری» به طرح چه موضوع مشترکی پرداخته‌اند؟

ب) نام بحر عروضی منظومه شماره یک چیست؟

۴۴- با مقایسه دو شعر زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

۱) میان مشرق و مغرب ندای محتضریست / که گاه می‌گوید / من از ستاره دنباله‌دار می‌ترسم.

۲) چون درختی در صمیم سرد و بی‌ابر زمستانی / هر چه برگم بود و بارم بود / ... ریخته است.

الف) وزن کدام شعر، «ناهمسان» است؟

ب) مصراع اول شعر دوم چند رکن دارد؟

پ) وزن واژه معادل پایه‌های آوایی مصراع «که گاه می‌گوید» را بنویسید.

۴۵- گزینه درست را از میان کمانک انتخاب کنید.

الف) نام بحر عروضی بیت «الا تا نخواهی بلابر حسود / که آن بخت برگشته خود در بالاست»، (رمل - متقارب) است.

ب) نام بحر عروضی بیت «همیشه تا برآید ماه و خورشید / مرا باشد به وصل یار امید»، (هزج - متقارب) است.

پ) نام بحر عروضی بیت «تو از هر در که باز آیی به این خوبی و زیبایی / دری باشد که از رحمت به روی خلق بگشایی (رجز - هزج) است.

۴۶- مصراع‌های اول و دوم شعر زیر را تقطیع کنید و اختیارات شاعری آن را بیابید.

«ما/ فاتح ان شهرهای رفته بر بادیم/ با صدایی ناتوان تر زان که بیرون آید از سینه/ راویان قصه‌های رفته از یادیم»

۴۷- مصراع اول و دوم شعر زیر را تقطیع کنید. این شعر در کدام بحر سروده شده است؟

«از تهی سرشار/ جویبار لحظه‌ها جاری است/ چون سبوی تشنه کاندرا خواب بیند آب، واندر آب بیند سنگ/ دوستان و دشمنان را می‌شناسم من/ زندگی را دوست می‌دارم/ مرگ را دشمن»

۴۸- مصراع دوم و سوم شعر زیر را تقطیع هجایی و تقطیع به ارکان (پایه‌های آوایی) کنید. اختیارات شاعر را نشان دهید.

«هی فلانی! زندگی شاید همین باشد/ یک فریب ساده و کوچک/ آن هم از دست عزیزی که تو دنیا را / جز برای او و جز با او نمیخواهی/...»

۴۹- باتوجه به شعر زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«فتاده تخته سنگ آن سوی ترانگار کوهی بود/ و ما این سو نشسته خسته انبوهی/ ز نو مرد و جوان و پیر/ همه با یکدیگر پیوسته، لیک از پای/ و با زنجیر»

الف) مصراع اول آن را تقطیع هجایی کنید و پایه‌های آوایی آن را نشان دهید.
ب) وزن هر پایه آوایی را بنویسید.

پ) شعر در چه بحری سروده شده است؟

۵۰- با توجه به شعر نیمایی زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«سخن می‌گفت سر در غار کرده شهریار شهر سنگستان/ سخن می‌گفت با تاریکی و خلوت/ غم دل با تو گویم، غار/ بگو آیا مرا دیگر امید رستگاری نیست؟»

الف) مصراع اول را تقطیع هجایی کنید و پایه‌های آوایی آن را نشان دهید.

ب) اختیارات شاعری آن را نشان دهید.

پ) وزن هر پایه آوایی را تعیین کنید و نام بحر این شعر را بنویسید.

۵۱- با توجه به شعر زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«دیگر اکنون دیری و دوری است / کاین پریشان‌مرد / این پریشان‌پریشانگرد / در پس زانوی حیرت مانده خاموش است»

(الف) هر یک از مصراع‌های اول و آخر از چند پایه آوایی تشکیل شده است؟

(ب) این شعر از تکرار کدام وزن پدید آمده است؟

۵۲- شعر نیمایی زیر را تقطیع و پایه‌های آوایی آن را مشخص کنید کدام اختیارات شاعری در آن صورت گرفته است؟

«تودانی کاین سفر هرگز به سوی آسمان‌ها نیست / سوی بهرام، این جاوید خون آشام / سوی این‌ها و آن‌ها نیست»

۵۳- شعر زیر را تقطیع کنید. پایه‌های آوایی و وزن آن را تعیین نمایید.

«انتظار خبری نیست مرا / نه زیاری نه زدیاری و دیاری، باری / برو آن‌جا که بود چشمی و گوش‌ی با کس / ...»

۵۴- در شعر «سهره پیدا ست / نوشته بر سر هر یک به سنگ اندر / حدیثی که شن می‌خوانی بر آن دیگر / نخستین را به نو شو راحت و شادی...»

(الف) آن را تقطیع جایی کنید و پایه‌های آوایی آن را نشان دهید.

(ب) اختیارات شاعری آن را مشخص نمایید.

(پ) وزن پایه‌های آوایی را بنویسید.

۵۵- در شعر زیر:

«من این‌جا بس دلم تنگ است / و هر سازی که می‌بینم بدآهنگ است / بیاره توشه برداریم...»

(الف) مصراع‌ها را تقطیع کنید و پایه‌های آوایی آن را نشان دهید.

(ب) وزن پایه‌ها را بنویسید.

(پ) این شعر در چه بحری سروده شده است؟

۵۶- در شعر زیر: «به سان رهنوردانی که در افسانه‌ها گویند / گرفته کوله‌بار زاد رهبر دوش / فشرده چوبدست خیزران در مشت / گهی پر گوی و گه خاموش...»

الف) مصراع دوم را تقطیع جایی کنید و پایه‌های آوایی آن را نشان دهید.

ب) وزن هر پایه آوایی را بنویسید.

پ) شعر در چه بحری سروده شده است؟

۵۷- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«نشاید گفتن آن کس را دمی هست که ندهد بر چنین صورت دل از دست»

الف) مصراع اول را به پایه‌های آوایی تقطیع کنید.

ب) وزن آن را بنویسید.

پ) نشانه‌های هجایی آن را نشان دهید.

ت) نام بحر آن را بنویسید.

۵۸- بیت زیر را تقطیع کنید، پایه‌های آوایی و نام بحر آن را مشخص کنید.

«چندان دعا کن در نهان چندان بنال اندر شبان کز گنبد هفت آسمان در گوشت و آید صدا»

۵۹- سروده زیر از تکرار کدام رکن (وزن واژه) عروضی ایجاد شده است؟

«نفس مرا پر پرواز از توست / به دماوند تو سوگند، که گر بگشایند / بندم از بند، بینند که: / آواز از توست»

۶۰- نام بحر کدام بیت «هزج مسدّس محذوف» است؟

الف) سرا پا اگر زرد و پژمرده‌ایم ولی دل به پاییز نسپردیم

ب) بگفتا عشقش رین بر تو چون است بگفت از جان شیرین مفزون است

۶۱- با توجه به سروده زیر به سؤالات پاسخ دهید.

ققنوس، مرغ خوشخوان، آوازه جهان / بر شاخ خیزران / بنشسته است فرد / بر گرد او / بر هر

سرشاخی پرندگان / او ناله‌های گمشده ترکیب می‌کند.

الف) قالب این شعر چیست؟

ب) کدام قالب شعر سنتی زمینه ساز پیدایش این قالب شعری شده است؟

پ) نام سراینده این شعر را بنویسید.

۶۲- وزن پاره دوم سروده نیمایی زیر را بنویسید.

«می ترواد مهتاب

میدرخشد شب تاب»

۶۳- با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید:

یاری اندر کس نمی بینیم یاران را چه شد؟ دوستی کی آخر آمد، دوست داران را چه شد؟

الف) مصراع اول را تقطیع جایی کنید.

ب) نام بحر عروضی بیت را بنویسید.

۶۴- نیما یوشیج برای رهایی از تنگنای عروضی، چگونه دست شاعر را در سرودن شعر باز

گذاشت؟

۶۵- نام وزن متن اسب با هر بیت را از ستون مقابل بیابید و بنویسید. (نام یک وزن اضافی است)

وزن	بیت
رمل مثنی محذوف	الف) محمد کافرینش هست خاکش / هزاران آفرین بر جان پاکش
هزج مسدس محذوف	ب) چنان سایه گسترد بر عالمی / که زالی نیندیشد از رستمی
مقارب مثنی محذوف	

۶۶- با توجه به سروده زیر، به پرسش ها پاسخ دهید.

«هر که گدای در مشک وی توست پادشاست

شه که به همسایگی کوی توست چون گداست»

الف) قالب شعر را بنویسید.

ب) چرا این نوع شعر را الهام بخش «نیما یوشیج» در آفرینش شعر نو دانسته اند؟

۶۷- نام بحر کدام یک از ابیات زیر «رجز مربع سالم» است؟

الف) دریای هستی دم به دم در چرخ و تابو پیچ و خم

ب) ای خوش منادی های تو، در باغ شادی های تو بر جای نان شادی خورد، جانی که شد

مهمان تو

۶۸- در شعر زیر، وزن مصراع مشخص شده را بنویسید.

«می تراود مهتاب / می درخشد شب تاب / نیست یک دم شکند خواب به چشم کس ولیک / غم این خفته چند / خواب در چشم ترم می شکند.»

درس ۱۲: آرایه های ادبی

۶۹- آرایه های ادبی «حسن تعلیل، حس آمیزی، اسلوب معادل هوای ها متناسب» به ترتیب در کدام گزینه ها به کار رفته اند؟

الف) لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید مگر از آتش دوزخ بود شروی رهایی
 ب) دخل بی جا همه جا در سخنم می آید این مگس لازم شیرینی گفتار مناست
 پ) گریه دائم سیاهی را بُرد از بخت من زاغ را بسیاری باران نسازد پَر، سپید
 ت) باران همه بر جای عرق می چکد از ابر پیداست که از روی لطیف تو حیا کرد
 ۷۰- آرایه های «اسلوب معادله، حس آمیزی و حسن تعلیل» را در ابیات زیر بیابید.

الف) بس که بار غم برون انداخت مبر آسمان جامه نیلی کرد و اینک بین که پشت او دوتاست
 ب) بر لب کوه جنون خنده شیرین بهار نقش زخمی است که از تیشه فرهاد شکفت
 پ) نیست او جاعت بار پوچ مغزان را ثبات کوزه خالی فتد زود از کنار بامها
 ۷۱- بیت زیر نمونه کاربرد آرایه «حسن تعلیل» است. دلیل هنری و غیر واقعی آن را بنویسید.
 «خمی ده پشت از آن گشتند پیران جهان دیده که اندر خاک می جویند ایام جوانی را»
 ۷۲- آرایه مناسب هر بیت را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید.

الف) زمانه از ورق گُل، مثال روی تو بست / ولی ز شرم تو در غنچه کرد پنهانش (ایها متناسب، حسن تعلیل)

ب) از صدای سخن عشق ندیدم خوش تر / یادگاری که در این گنبد دوّار بماند (حس آمیزی، ایهام)
 پ) سفر برون کند ز مرد، خامی ها / کباب، پخته نگردد مگر به گردیدن (تضمین، اسلوب معادله)

۷۳- همه آرایه‌های ادبی کدام گزینه در بیت زیر دیده می‌شود؟

«نرگس همی رکوع کند در میان باغ زیرا که کرد فاخته بر سرو مؤذنی»

الف) حسن تعلیل، تناسب، تلمیح، استعاره ب) تشخیص، اسلوب معادله، تلمیح، کنایه

۷۴- در کدام بخش از شعرهای زیر «حس آمیزی» به کار رفته است؟

الف) افسوس / موها، نگاه‌ها به عبث / عطر لغات شاعر را تاریک می‌کنند

ب) می‌تراود ز لب مقصه سرد / دلم افسرده در این تنگ غروب

۷۵- کاربرد کدام آرایه بدیع معنوی در ابیات زیر مشترک است؟ آن را بیابید و توضیح دهید.

الف) ما گرچه مرد تلخ شنیدن نه‌ایم، لیک تلخی که از زبان تو آید، شنیدنی است

ب) بدین شعر ترشیرین ز شاه نشه عجب دارم که سرتاپای حافظ را چرا در زر نمی‌گیرد

۷۶- در کدام بیت «حس آمیزی» به کار رفته است؟ توضیح دهید.

الف) آن بلبلم که چون کشم از دل صفیر گرم بوی محبت از نفسم می‌توان شنید

ب) تا تو را آن بو کشد سوی جنان بوی گل باشد دلیل گلستان

۷۷- شاعر در کدام بیت، برای آفرینش «حس آمیزی» از آمیختگی حواس ظاهری با امور ذهنی و

انتزاعی به رهبرده است؟

الف) از این شعر ترشیرین ز شاه نشه عجب دارم که سرتاپای حافظ را چرا در زر نمی‌گیرد؟

ب) نیست پروا تلخ کام ان را ز تلخی‌های عشق آب دریا در مذاق ماهی دریا خوش است

۷۸- در بیت زیر کدام آرایه بدیع معنوی به کار رفته است؟ توضیح دهید.

«نباید سخن گفتن اساخته نشاید بریدن نینداخته»

۷۹- در کدام بیت اسلوب معادله وجود دارد؟ چرا؟

الف) قطع زنجیر ز مجنون تو نتوان کردن موج جزو بدن آب روان می‌باشد

ب) تنور لاله چنان بر فروخت باد بهار که غنچه غرق عرق گشت و گل به جوش آمد

۸۰- با ذکر دو دلیل وجود آرایه «اسلوب معادله» را در بیت زیر توضیح دهید.

«چشم عاشق نتوان دوخت که معشوق نبیند پای بلبل نتوان بست که بر گل نسراید»

۸۱- آرایه‌های «ایهام، ایهام تناسب، حُسن تعلیل و اسلوب معادله» را در ابیات زیر مشخص کنید.

- الف) قطع زنجیر ز مجنون تو نتوان کردن
 موج جزو بدن آبروا نمی‌باشد
- ب) چنان سایه گسترده بر عالمی
 که زالی نیندیشد از رستمی
- پ) جان ریخته شد بر تو، آمیخته شد باتو
 چون بوی تو دارد جان، جان راهله بنوازم
- ت) عجب نیست بر خاک اگر گل شگفت
 که چندین گل اندام در خاک خفت

۸۲- در بیت زیر، کدام آرایه‌های بدیع معنوی به کار رفته است؟

«از خود آرایان نمی‌باید بصیرت چشم داشت عیب پیش پا نیاید در نظر طاووس را»

۸۳- آرایه مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) لبریز زندگی است نفس‌های آخرت / آورد هم رگ، گرم به آغوش و پناه (متناقض نما - اسلوب معادله)

ب) نگران با من استاده سحر / صبح می‌خواهد از من / کز مبارک دم او آورم این قوم به جان باخته را / بلکه خبر (ایهام - حسن تعلیل)

۸۴- برای هریک از ابیات زیر در ستون «الف» آرایه مناسبی از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مورد اضافی است)

الف	ب
الف) اشک سحر زداید از لوح دل سیاهی	۱. تلمیح
ب) پشت گوژ آمد فلک در آفرینش تا کند	۲. حس آمیزی
از برای افتخار	
ج) جوان می‌خواند سرشار از غمی گرم	۴. حسن تعلیل
پی دستی نوازش بخش می‌گشت	
د) چون جواب ابله آمد خامشی	۴. اسلوب معادله
این درازی در سخن چون می‌کشی	
	۵. متناقض نما

۸۵- در هریک از بیت‌ها و عبارت‌های زیر آرایه‌های «حسن تعلیل، حس آمیزی و اسلوب معادله» را بیابید و هر یک را توضیح دهید.

- الف) خاک بغداد به مرگ خلفا می‌گرید
ب) دروداع شب همانا خون گریست
پ) مرا چو صبح به دست دعا نگهدارید
ت) گرفته رکه کم خود، شد او زاهل کمال
ث) حسن بیان مجویز مادل شکستگان
ج) هر کس به قدر هوش خود آزار می‌کشد
چ) صدایی گر موجان بخش به گوش جان می‌رسید.
- ح) بگفتا عشق شیرین بر تو چون است
خ) شیرین تراز آنی به شکر خنده که گویم
- ورنه این شط روان چیست که در بغداد است
روی خون‌آلوده زان بنمود صبح
که روشن است جهان از نفس کشیدن من
تمام گشتن ماه از هلال معلوم است
از کاسه شکسته نخیزد صدا درست
در بحر پر کنار خطر بی کرانه‌است
- ۸۶- در هر یک از بیت‌های گروه «الف» کدام آرایه ادبی گروه «ب» به کار رفته است؟ (در ستون «ب» یک مورد اضافی است.)

گروه ب	گروه الف
متناقض‌نما	۱) گر چه گاهی شهابی / مشق‌های شب آسمان را / زود خط می‌زد و محو می‌شد / باز در آن هوای مه‌آلود / پاک‌کن‌هایی از ابر تیره / خط خورشید را پاک می‌کرد
تضمین	۲) گوش ترخمی کو کز ما نظر نپوشد / دست غریق یعنی فریاد بی‌صدایم
حس آمیزی	۳) دلم گرفته از این روزها دلم تنگ است / میان ما و رسیدن هزار فرسنگ است
مراعات نظیر	۴) سپهبد پرستنده را گفت گرم / سخن‌های شیرین به آوای نرم
اغراق	۵) خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم / کز نسیمش «بوی جوی مولیان آید
اسلوب معادله	همی»